

Transcriptie van het interview met Ine Alting, gehouden op 19 november 2014.

G: Zeg maar geen U, hoor.

I1: Nee, je bent in Rijnsburg geboren, hebben we van je zuster gehoord, en hoe ben je hier terechtgekomen in Leiden?

G: Nou, mijn vader, het was toen malaisetijd in de 20er jaren, mijn vader werkte bij de Zilverfabriek, maar die ging helemaal niet, dus iedereen van de Zilverfabriek bijna moest een andere baan zoeken, niemand kocht meer zilver, en toen is, mijn vader was namelijk de zoon van een Voorschotense dominee, en zo is hij op de Zilverfabriek terecht gekomen. Al die kinderen bleven vroeger dicht bij huis, enne, toen kwam hij bij de gemeente Rijnsburg werken als administratief medewerker en toen zijn we dus naar Rijnsburg verhuisd, met mijn ouders. Onze broer Henk is nog net in Voorschoten geboren, Ans en ik in Rijnsburg.

I1: En hoe zijn jullie dan in Leiden terecht gekomen?

G: We zaten dus in Rijnsburg op de lagere school, maar daar had je 7 klassen, en geen aansluiting op vervolgonderwijs, dus zowel Henk als ik, wij zijn allebei in de 4^e klas van de lagere school al bijgewerkt om na de 4^e klas weer in de 4^e klas in Leiden terecht te komen op een opleidingsschool. We konden dus na de lagere school gewoon vervolgonderwijs doen.

I1: Ja, hoe vonden jullie het om naar Leiden toe te gaan?

G: Heel veel familie van moeder woonde in Leiden. Onze grootouders woonden op de Haarlemmerweg, hier schuin tegenover aan de overkant van het water; toen was de brug er natuurlijk nog niet, dus was het nog ver lopen, en er woonden nog een zuster van moeder en een broer van moeder, enne onze vader was inmiddels overleden, want die is jong overleden, en ja, wij vonden het eigenlijk heel gewoon dat we gingen verhuizen. We mochten ook niet langer in dat huis blijven wonen, want de gemeente had weer andere mensen voor de gemeente Rijnsburg, dus we moesten er uit.

I1: En hoe vond U het in de buurt hier, kon U zich aanpassen?

G: Daar waren weinig kinderen. In Rijnsburg speelde ik altijd buiten met horden kinderen en hier heb ik nooit meer buiten gespeeld; er waren hier bijna geen kinderen, toen.

I2: In 1940 was je 12, ja, was je 12 toen je ging verhuizen? Ik zit even uit te rekenen.

I1: En U zei, dat U...

G: Ik moest nog 12 worden.

I2: Ja, dat is waar.

I1: En uw grootouders, heeft U daar veel mee gedaan, vroeger?

G: Je moet hard tegen me praten!

I1: Uw grootouders, heeft U daar veel mee gedaan, vroeger?

G: We kwamen er regelmatig; mijn grootvader had een klein aannemersbedrijfje, had tamelijk veel huizen gebouwd, in volksbuurten, maar ook in Oegstgeest deftige villa's, en moeder deed dus de boekhouding ook voor zijn zaak; moeder had verschillende boekhouddiploma's, en die moest ook huur ophalen, dus we kwamen er wel.

I1: Maar hoe was het contact?

G: Ja, ik denk vrij normaal, in '42 is onze grootmoeder overleden, en toen is er familieberaad geweest wie er voor opa moest gaan zorgen, en dat werden wij, want wij waren een gebroken gezin, en dat was het makkelijkste als die dat gingen doen. Er was trouwens nog een ongetrouwde zus van moeder, die had een baan in Den Haag.

I1: Ja, ja, en die kwam ook hier in huis wonen?

G: Eerst hebben wij op de Haarlemmerweg gewoond en van maart '42 tot september '44, maar wat gebeurde er? Henk en ik waren allebei behoorlijk gegroeid, en we hadden natuurlijk altijd trek in lekkere dingen en zo, en opa probeerde bijvoorbeeld om iets van alcohol te stoken uit iets van tarwezaad met suiker en Henk en ik gingen af en toe keuren. En opa had eigen teelt tabak en wij gingen ook wel stiekem daar een sigaretje van maken. Op een gegeven moment werden wij opa te duur, denk ik, en toen moesten we weer terug, in september '44 weer naar ons eigen huis, en toen nam opa een huishoudster en toen hadden we eigenlijk niks meer in voorraad hier, dat was allemaal allang op, want we waren hier 2 ½ jaar niet geweest en toen zijn wij een van de eersten geweest die tulpenbollen zijn gaan eten. Enne, het was niet lekker, maar er zit veel zetmeel in en we zijn er uitstekend de oorlog mee verder doorgekomen, want mensen die suikerbieten aten hadden veel meer darmklachten en zo en die hadden wij niet. Maar we aten nooit lekker.

I1: Heeft U verder nog iets van de oorlog gemerkt?

G: Nou, er is hier dus gebombardeerd he, bij het station, daar werden de V1's vandaan ook vervoerd, naar ik weet niet precies, naar Wassenaar.

I2: Den Haag.

G: Waar ze dan uitstapten, dat weet ik niet, maar ze werden hier wel over de spoorlijn vervoerd. Op een dag zijn er twee bombardementen geweest, eentje 's morgens en toen waren wij met zijn drieën thuis en moeder was naar de gaarkeuken en dat was op de Rijnsburgersingel. Ja, wat zit er nu? Iets heel anders. Het was halverwege de Rijnsburgersingel, tussen de Maredijk en de Marislaan, daar zat De Landbouw vroeger, daar was de gaarkeuken, enne wij waren vreselijk bang. We zijn naar de burens gegaan, daar woonde toen de familie Oudshoorn, en we hadden een doorloopje gemaakt, we konden altijd naar ze toe, en mevrouw Oudshoorn was natuurlijk ook bang en toen we hebben daar in de bijkeuken gestaan, dat was toen nog niet dichtgemaakt, dat was bij ons niet en bij hun ook niet. En daar stond een hele grote ton vol met regenwater en dat kletste er allemaal overheen, zo dreunde de grond toen, en toen hadden wij, ik denk al een gebroken ruit boven, zo'n klein raampje. En toen 's middags, toen zijn ze teruggekomen, om weer te bombarderen en toen was het eigenlijk nog dichter deze kant uit. Maar toen was moeder ook thuis en toen is er ook nog een raam gebroken.

I1: Maar verder heeft u niet veel last van de oorlog gehad?

G: Nee, halve dagen school, lessen van 20 minuten in plaats van 50. We zaten op het Gymnasium op de Fruinlaan, toen zijn we ook een tijd geëvacueerd, toen zaten we ergens op de Langebrug op school, toen hadden we echt maar lessen van 20 minuten, want er moest ook de HBS in de andere

helft van de dag. We hadden maar de halve dag als Gymnasium, de HBS had de andere helft van de dag. En we hadden altijd ook schooleten. Er kwam altijd een hele grote ton en dan kon je eten krijgen.

I1: Dat was wel fijn, neem ik aan?

G: Zelfs op zondag gingen Ans en ik daar naar toe. Henk mocht/durfde niet meer over straat, want die was inmiddels 16 geweest, die kon opgepakt worden, die heeft almaar hier opgesloten gezeten en die at zelfs rauwe tulpenbollen. We hadden zo'n klein wonderkacheltje en daar hebben we alles wat in huis los en vast zat in opgestookt. Nou ja, daar kwam natuurlijk ook een end in zicht, dus Henk at ze ook rauw.

I1: Maar U bent nooit echt bang geweest, behalve bij die bombardementen?

G: Ja, ook een keer moesten wij, Ans en ik, met een oude kinderwagen tulpenbollen halen in Sassenheim, dat deden we dan lopend, en toen waren we nog in de buurt van Sikkens lak. De A44 bestond al, ik weet niet of het toen Rijksweg heette, maar het was al wel een drukkere weg. En daar ging een konvooi op en dat werd gebombardeerd, en Sikkens lak werd gebombardeerd en we waren net die zijstraat, een zijweg in dat je in Warmond terecht komt en er waren van die manskaten gemaakt door de Duitsers, die hadden van die grote gaten gemaakt aan de kant van de weg. Daar kon je in schuilen. Dat hebben wij ook gedaan en geregeld circuleerde er een vliegtuig in de rondte en als die net geweest was renden wij verder met die kinderwagen en als die er aan kwam doken we weer in zo'n gat. En er was ook een paard naast ons, die was ook zo bang, die was helemaal op hol. Dat heeft ook vreselijk indruk gemaakt.

I1: Dat kan ik me voorstellen, ja.

I2: Moest je daar nu voor betalen, voor die bollen?

G: Jawel.

I2: Kon je die gewoon kopen? Iedereen kon dat kopen?

G: Die kon je kopen, ja, die bollen kon je helemaal niet exporteren.

I2: Ze hadden ze gewoon over.

G: Er waren er genoeg.

I2: Er waren er genoeg, die waren er altijd, die tulpenbollen?

G: Voor de oorlog werden ze verkocht.

I2: En nu in de oorlog waren ze altijd beschikbaar?

G: Moeder had wel een verre neef, die ze altijd voor haar inkocht of die er makkelijk aan kwam, dat weet ik niet. Maar wij hadden ze altijd.

I1: Eh, even kijken hoor. Waar kwamen uw ouders vandaan?

G: Mijn vader uit Voorschoten, en moeder hier van de Haarlemmerweg, maar die is in Den Haag geboren. Maar daar heeft ze nog geen jaar denk ik gewoond. Toen is opa hier in Leiden begonnen.

I1: En U zei net, hij was aannemer, uw opa, en uw oma die deed de boekhouding samen met uw moeder?

G: Moeder deed de boekhouding.

I1: Ja, en watter, even wachten hoor. De vraag is wat voor opvoeding zij hebben gehad en hoe uw opvoeding was?

G: Gereformeerd van huis uit, moeder was Hervormd van huis uit, maar ze is gereformeerd geworden toen ze mijn vader trouwde. Voor de oorlog was het gereformeerde geloof best aan de strenge kant, geloof ik. Op zondag mochten wij niet buiten spelen en ook niet fietsen, maar wat we wel deden was altijd wandelen op zondagmiddag en dan kwam er uit Voorschoten vaders oudste broer, ook lopend naar Rijnsburg. Als we dan thuis kwamen zat oom Jan al bij ons thuis en 's avonds laat bracht vader hem weer terug, lopend tot aan de Haagse Schouw, en dan ging oom Jan naar Voorschoten en vader weer naar Rijnsburg. In de oorlog, toen wij hier kwamen wonen, gingen we naar de Oude Vestkerk, dat was een gereformeerde kerk vlak bij de Voldersgracht. Het eerste half jaar misschien liepen we ook altijd naar de kerk, maar dat is al gauw veranderd; toen gingen we fietsen.

I1: Wat voor opleiding heeft u na het Gymnasium gedaan?

G: Gelijk medisch analiste.

I1: En toen, wat voor werk bent u toen gaan doen?

G: Ik ben, toen ik examen deed, zat daar een klinisch chemicus, het hoofd van een lab, van het Sofia Kinderziekenhuis, en die zocht iemand en toen is gelijk al aan mij gevraagd of ik daar wilde komen werken. Dat heb ik gedaan. Daar heb ik iets van dik 8 jaar gewerkt. Maar ik woonde hier thuis. Want ja, ik had daar ook collega's die bij voorbeeld in Rotterdam-Zuid woonden en die deden er eigenlijk net zo lang over als ik hier vandaan daar naar toe ging. Die waren ook altijd lang onderweg.

I1: En wat deed U in Uw vrije tijd?

G: Ja, we handwerkten nogal veel thuis en we waren ook nog een tijd op een meisjesvereniging geweest, maar dat, denk ik, niet eens zo erg lang.

I1: Wat was dat voor vereniging?

G: Dat ging van de kerk uit. Je had allerlei jongelingsverenigingen en meisjesverenigingen. Dat bestaat nu niet meer, maar vroeger wel; daar werd toen veel gebruik van gemaakt.

I1: En wat deden jullie op die vereniging?

G: Dingen uit de bijbel met elkaar doorpraten. Dan had er één een inleiding over een onderwerp uit de bijbel en dat gingen we dan met zijn allen bespreken.

I1: En had u ook vrienden uit de kerk of meer vanuit andere hoeken?

G: Nou, ik denk de meesten uit de kerk; de meesten eigenlijk door Henk, onze broer, die had nogal een heel stel vrienden. Maar ook meestal gereformeerd. Maar wel via het gymnasium.

G: En die kwamen dan bij jullie thuis?

G: Ja, ja.

I1: En gingen jullie dan ook wel eens iets leuks doen samen? Of mocht dat niet?

G: Ja, dat zou wel gemogen hebben, maar daar kwam niet zo veel van. Want in 1945 is opa hier in huis gekomen. Opa en tante Ans hebben in de laatste tijd van de oorlog allebei in Groningen gezeten. Met tante Ans was iets, maar daar hebben wij nooit het fijne van geweten. Die werkte nog in een afdeling van de zilverfabriek in Den Haag en daar waren vrij veel Joodse werknemers ook, jonge jongens nog vaak, die net in opleiding waren of zo van het een of ander. En op een gegeven moment werd het gevaarlijk daar. Ik weet niet of de Duitsers ergens achter, dat weten we echt niet. En toen is tante Ans bij het Rijkszuivelstation terechtgekomen. Maar ook daar zijn dingen gebeurd. Tante Ans is via een hervormde predikant terechtgekomen in het Diaconessenhuis in Groningen als kantoorzuster. Ze moest ook een uniform dragen met zo'n strik, zo'n poeze-uniform. Die heeft daar de rest van de oorlog gezeten. En die heeft voor opa kunnen zorgen dat hij, inmiddels had ze daar ook kennissen gekregen, dat hij in Harkstede bij een tuinder terecht kon. Daar heeft opa de laatste maanden en nog een hele tijd er na na de oorlog doorgebracht. Maar toen kwamen ze, ik denk eind '45, kwam tante Ans weer hier heen en heeft aan moeder gevraagd of ze niet hier in huis mocht. Want ja, die zag het niet zitten om alleen met opa daar op de Haarlemmerweg te gaan wonen. Ja, moeder heeft er over nagedacht en ja, moeder vond het ook wel zielig voor tante Ans. Dus toen zijn ze beiden hier in huis gekomen. Opa praatte nooit rechtstreeks tegen ons. Heeft Ans dat allemaal niet verteld?

I1 en I2: Nee.

G: Opa praatte nooit rechtstreeks tegen ons; altijd ging het via tante Ans. Dan zaten we bijvoorbeeld aan tafel en Ans was, denk ik, al heel gauw bij Imperium, die toneelgroep, betrokken. En dan vroeg opa: Is zij vanavond thuis? En dan vroeg tante Ans aan ons: Ans, ben jij vanavond thuis? En zij antwoordde: Nee hoor, ik ga naar Imperium. En dan zei tante Ans tegen opa: Ze gaat naar Imperium, en zo ging het altijd (lachend).

I1: En wat was de reden daarvoor?

G: Dat weet ik niet, maar opa praatte nooit tegen ons. Generatiekloof, denk ik.

I1: Vreemd he. Even kijken. Hoe was de sociale status van deze buurt, was het een arme buurt, een rijke buurt?

G: Ja, de kleinere huisjes denk ik wel dat je die redelijk arm mag noemen. Maar wie hier woonden, in het eerste huis, 149, woonde de familie Mulder en die was, samen met zijn broer hadden die die molen, die daar verderop langs de Haarlemmertrekvaart staat, dat was een houtzaagmolen, een hele grote molen en hij was daar mede-eigenaar van. En dat was toen ik in de 4^e klas in Leiden kwam, kwam ik bij een zoon van hem in de klas. Dat was mijn onderwijzer toen. Dat wist ik toen nog niet, want toen woonden we nog in Rijnsburg.

I1: Maar jullie zijn dus meer richting Oegstgeest geweest eigenlijk dan?

G: Ik zeker.

I1: Ja?

G: Ja, in het begin toen ik in Rotterdam werkte, toen moest ik nog altijd door de Aloëlaan naar de trein lopen. En dan kon je uit de Aloëlaan rechtdoor, maar dan liep je eigenlijk over het

Schuttersveld. En dan was er over een slootje een plank gelegd en dan kwam je bij het station alsnog. Maar dat was dus geen gebaande weg. Eigenlijk had je dan via de Rijnsburgersingel en de Stationsweg moeten lopen om daar te komen. Maar je kon een stukje afsnijden.

I1: Enne, even kijken hoor, was er in de buurt ook iets van een vereniging of activiteiten voor jongeren?

G: Zoals nu, de buurtvereniging?

I1: Ja.

G: Daar hoorden we vroeger nog nooit iets van. De speeltuin bestond trouwens niet. Het was allemaal weiland, hier voor de deur ook. En allemaal een slootje, het was allemaal net zo smal, de weg, als voor de kleine huisjes nog is. En toen iedereen een auto begon te krijgen was het erg moeilijk, moest je altijd vlak langs de waterkant gaan staan. Half in het gras. En er waren ook heel veel, overal waren bomen langs de slootkant. En dan kan ik me ook goed herinneren dat in de oorlog werden natuurlijk veel bomen omgezaagd om hout voor je wonderkacheltje te krijgen en wij hadden ook een boom voor de deur. En die wouden we samen doen met mijnheer Oudshoorn en de familie Van der Heuvel, die woonden iets verderop, nu waar de brug zit, ongeveer op het eind van de brug, daar stonden ook allemaal huizen, het ging allemaal door. En we zouden, want die Van der Heuvels, die hadden iets met meubels en zo, dus die hadden zagen en weet ik allemaal wel. En we zouden met zijn drieën met die boom doen. En toen een keer op een avond, voordat dat gebeurde, kwamen er vreemden de boom omzagen. Toen werd het ruzie natuurlijk. En toen hebben we ze weten te overtuigen dat die boom van ons was en op de een of andere manier zijn ze weg gegaan en de volgende dag was die boom omgezaagd. En hebben wij er ook een stuk van gekregen. Ja, langs de hele slootkant stonden bomen.

I2: En die zijn allemaal omgegaan in de oorlog?

G: Ja, allemaal.

I2: Zonde he?

G: Op het Rapenburg ook, daar stonden ook veel bomen, alles is omgegaan.

I2: Logisch, ja.

I1: En er waren ook veel winkels in deze straat, toch?

G: Ja, ja, op het hoekje hier vlakbij de speeltuin, op die hoek van de straat, daar zat Koppers, een kruidenier. Aan de overkant van de straat, daar zat een groenteman, ik weet niet meer hoe die heette. Bij de volgende straat zat een garen- en bandwinkeltje. Op het hoekje van de Aloëlaan zat weer een kruidenier, Van Egmond heette die, geloof ik. Sassen was er altijd al. Zolang wij hier wonen, was Sassen er. En vader Sassen, de vader van Piet dus nog, die kwam altijd met paard en wagen langs de deur. En op het andere stuk van de Maredijk richting singel, daar zat nog een kruidenierswinkeltje van Boer, een bakkerij van de Standaard. Op het hoekje van de Piet Heinstraat zat Van Dijk, een melkboer. In een van de straten, ik denk de Schutterstraat, daar zat ook een melkboer, Van der Holst.

I1: Zo.

G: Ja, we hadden winkels genoeg hier.

I1: Ja, U heeft dat helemaal meegemaakt, dat dat steeds minder werd? Hoe vond U dat?

G: Ik heb er geloof ik weinig van gemerkt. Ik was hele dagen op mijn werk.

I1: En hoe vond U uw werk?

G: Enig. Ik heb erg met plezier gewerkt. Ja. Ik ben 18 jaar in Rotterdam geweest en toen ben ik naar het Diaconessenhuis in Leiden gekomen. Dat was toen nog op de Witte Singel. Dat viel me heel erg tegen, want in Rotterdam, niet dat we al een uitgebreid lab waren zoals we die tegenwoordig kennen, maar daar deden we echt veel meer dan dat er in Leiden op de Witte Singel gebeurde. En ook veel nauwkeuriger. Ja, dat vond ik dus, maar er was, de nieuwbouw was al in aantocht, dus toen dacht ik, ja, dan blijf ik toch maar even wachten. Ik geloof na drie jaar, in 1964, is het Diaconessenhuis, zoals we dat nu kennen, in bedrijf genomen. En toen kregen we ook een klinisch chemicus als hoofd van het lab. En dat is meestal iemand die ook gelijktijdig apotheker is en die dus heel veel weet van wat er in het menselijk lichaam allemaal gebeurt. Vooral met koolwaterstoffen en zo. En er werden steeds meer in de loop der tijd nieuwe bepalingen uitgevonden, ja, er was veel meer vraag naar bepaalde dingen. Bepaalde ziektes veranderen dingen in je bloed vaak en er werd veel meer van bekend, dus gingen we ook veel meer bepalingen doen. En eerst deden we alles nog, heel veel dingen, met de hand zonder apparatuur verder en moest je nog titreren en heel veel afwegen en zelf reagentia maken en zo. Dus je kon ook veel fouten maken hoor, als je het niet nauwkeurig deed. Je moest altijd heel nauwkeurig werken, maar dat doe je toch altijd. Maar later kwam als eerste de autoanalyse, denk ik, die al heel snel chemische bepalingen overnam, dat allemaal automatisch gebeurde. Dan hoefde je alleen maar cupjes op te zetten en in te programmeren wat daar in dat cupje onderzocht moest worden en dat draaide helemaal automatisch. Het was al een geweldige uitvinding. En we waren altijd zuinig, want je kan nooit zo maar waarden doorgeven. Je moet ook altijd normale waarden weten om te kijken of het apparaat het wel goed doet en of de reagentia allemaal in orde zijn. Dus je begint altijd met normale dingen te testen. Daar gaven we dan nog ons eigen bloed ook vaak voor. Maar later zijn we normale dingen in cupjes uit gaan vullen en dicht gaan smelten in ampulletjes en die gingen dan altijd ampulletjes mee. Wel zelf gemaakt. Bijvoorbeeld ook dingen in afgewogen. Dat moest je ook heel nauwkeurig doen, natuurlijk. Als het vaste stofjes waren, woog je ze er in af en werd het in ampullen gedaan. En ook dingen van de apotheek kregen wij altijd, infusen die daar gemaakt werden, kwamen ook altijd ter controle naar het lab op de apparatuur. Maar nog weer later is alles veel meer geautomatiseerd, toen ging alles via de computer, je kon niks meer zonder, want als iets niet in de computer aangemeld was, dan gebeurde er niks.

I1: En hebt u dat nog meegemaakt?

G: Ja, maar ik heb later niet zo erg meer in routine gewerkt, maar ik heb meer, ja, enigszins research mogen doen, niet de echt grote research, maar dingen, onze baas was een hele goeie klinisch chemicus, die heeft ook wel eens iets uitgevonden wat wel in de routine kwam.

I1: En hoe vond u het onder de collega's? Was het contact leuk, of?

G: Leuk, ja. Ik zit nog altijd met een groepje collega's, hebben we nog altijd eens in de maand, anderhalve maand een zogenaamde handwerkavond. Daar ben ik ook altijd bij.

I2: Vrouwelijke collega's neem ik aan?

G: Vrouwelijke collega's, ja. We hadden in het begin weinig mannen. Dat is pas in de tijd van, dat we op het huidige Diaconessenhuis kwamen, is er eerst eens één gekomen en later een tweede. Tegenwoordig werken er veel meer mannen.

I2: Dat was een vrouwenberoep?

G: Het was een vrouwentoestand. Verpleging ook, er waren bijna geen mannen, maar het lab ook, allemaal vrouwen.

I2: Maar de meesten, als ze gingen trouwen, dan gingen ze weg toch?

G: Van de artsen, ik werkte dus niet met artsen, wel vóór artsen, maar niet met artsen. Ik weet niet of er veel getrouwde artsen waren. Dat dacht ik eigenlijk niet.

I1: Mocht u zelf kiezen voor wat voor werk of u deed en welke opleiding en wat u verder deed?

G: Het was gewoon zo gegroeid toen ik eindexamen Gym had gedaan, had ik ook wel medicijnen willen studeren, maar daar had moeder gewoon het geld niet voor. Dus toen had ik een vriendin, die al medisch analiste was en die werkte toen in Meppel en toen dacht ik, nou, ik vind de verpleging wel leuk, maar het lijkt mij, het lab lijkt mij ook wel interessant en toen is het het lab geworden.

I1: En daar hebt u ook nooit spijt van gehad?

G: Nee, en ik heb ook geen spijt dat ik nu niet meer werk, want alles is nog veel meer geautomatiseerd en zo dat er bijna geen mensen meer aan te pas komen en je kent geen patiënten meer ook niet, tegenwoordig.

I1: U had toen ook contact met patiënten?

G: Ja, we moesten zelf patiënten bloed af gaan nemen en zo, dus je kwam bij de patiënten.

I1: OK. Even kijken. U bent nooit getrouwd? Ook nooit sprake van geweest?

G: Nee, niet echt. Ik ben wel eens verliefd geweest, maar dat is nooit iets geworden.

I1: En ook nooit uit huis gewild?

G: Wel eens gewild. Maar weet je, als je alleen nog maar een moeder hebt en die heel veel voor je opgeofferd heeft, dan is dat niet zo makkelijk om uit huis te gaan. Dat hebben we haar nooit aan willen doen. Nee.

I1: Nee?

G: Ik heb wel eens met de gedachte gespeeld, zeker toen opa nog leefde, maar nee, dat hebben we niet gedaan.

I1: Nee, dat vertelde Ans inderdaad ook. Ja, dat dat toch een reden was om thuis te blijven, ja.

G: Ja, want moeder heeft heel veel voor ons gedaan. Bijvoorbeeld, wij hadden natuurlijk allerlei schoolboeken nodig en dan was het in de oorlog nog een geluk, want je hoefde nooit ergens een nieuwe druk van te hebben. Maar het kwam op de gymnasia hartstikke vaak voor dat je niet van een oudere broer of zus de boeken mocht gebruiken. Nee, dan moest je weer de nieuwste druk hebben. Maar dat heb ik niet meegemaakt. Maar moeder heeft toen wel bij boekhandel De Kler, die vroeger ook de schoolboeken wel verkocht, een soort op afbetaling de boeken kunnen aanschaffen voor ons

op school. Maar ik kon altijd Henk zijn boeken gebruiken, tot Henk op een gegeven moment alpha ging doen en ik beta en toen hadden we andere boeken nodig. Dat was pas bij de 5^e klas.

I1: Er was dus geen echt buurtleven. Heeft u ook iets aan sport gedaan of andere activiteiten?

G: Nee.

I1: En politiek? Bent u ook in de politiek actief geweest?

G: Nee.

I1: U was dus heel vaak thuis, zeg maar?

G: 's-Avonds, ja.

I1: En in het weekend?

G: Ja, ik had natuurlijk ook onregelmatige diensten, avond- en nachtdiensten. Dus ik was niet altijd thuis en in het weekend ook, dan had je ook diensten, dan moest je werken, dan had je andere dagen vrij.

I1: En deed u ook veel in huis?

G: Dat herinner ik me niet zo erg. Ik weet wel, maar toen was Henk al getrouwd en hij kreeg 4 kinderen, dat moeder en ik elk jaar zaten te breien, nieuwe truien voor de kinderen. Moeder breidde er meer dan ik, maar ik breidde er ook. Dat vond ik leuk.

I1: Handwerken deden jullie graag?

G: Ja.

I1: De invloed van de kerk, was die duidelijk in jullie leven? Want eerst gingen jullie voor en tijdens de oorlog gingen jullie nog wel, en daarna?

G: Het is pas heel kort, dat we niet meer naar de kerk gaan. Op een gegeven moment zijn de hervormden en de gereformeerden samengegaan in de PKN, de Lutherse kerk ook, in de PKN, en wij zaten altijd in een kerk, ja, je kent het niet als gebouw, het is bijna van de Oude Vest af niet te zien, maar het was op de Oude Vest. Toen kwamen wij bij de Hooglandse Kerk terecht, moesten we daar gaan kerken. Dat hebben we ook een aantal jaren gedaan. Maar ik was ook al, heel lang ben ik koster geweest bij de diensten van het Diaconessenhuis, in het Diaconessenhuis was er ook elke zondag een kerkdienst. En daar ben ik heel lang koster geweest. En toen de Hooglandse, daar gingen we eerst met de fiets naar toe, maar toen dat allemaal een beetje lastiger werd, zijn we naar het Diaconessenhuis elke zondag gegaan, ook als ik geen dienst had. Toen later dacht ik op een gegeven moment, ja, ik ga een beetje moeilijker lopen, ik moet er mee ophouden, ik moet er mee stoppen. Maar toen zijn we toch, toen is Ans in mijn plaats koster geworden. Maar we zijn er toch altijd blijven kerken, ook als geen van tweeën dienst hadden. Maar sinds we in het Harde zitten, hebben we zondags 's-ochtends de EO ontdekt en daar waren we nogal weg van. Niet alleen kerkdiensten, maar op zondagochtend is de EO, daar zijn dingen die je aanspreken. Bijvoorbeeld, ja, het verandert wel eens. Er was toen een periode dat er altijd mensen, die iets heel akeligs hadden beleefd of iets heel bijzonders, daar in een soort preek betrokken werden en zelf allerlei dingen zeiden en dat vonden we echt, ja, heel geweldig. Nu, op het ogenblik is er iets dat heet Bakkie Troost en dan gaat Arjan Lok, dat is de voorzitter van de EO, met Mirjam Bouman, die ook bij de EO werkt, gaan ze met een kan

met koffie, allebei gewapend naar een kerkhof. En dan spreken ze mensen aan die bij een graf op bezoek gaan en een graf aan het onderhouden zijn en dan hoor je ook geweldige verhalen.

I1: Dat vinden jullie interessant?

G: Ja.

I1: Ja, OK.

G: Dat mensen toch vaak, ja, eerst helemaal niet accepteren, dat iemand overleden is en dat er toch op een gegeven moment een acceptatie komt. Dat mensen er toch overheen kunnen komen. Dat ze een geliefde kwijt zijn.

I1: Ja.

G: Ja, dat spreekt mij wel aan.

I1: Ja, dat snap ik. Even kijken hoor. U hebt waarschijnlijk ook nooit stakingen of arbeidsconflicten meegemaakt, of wel?

G: Ja, er is wel eens gestaakt door het verplegend, door al het personeel van het Diaconessenhuis. Ik vond het zo verrekte kinderachtig. Daar heb ik nooit aan meegedaan. Om daar met toeters en bellen op straat te gaan lopen schreeuwen, nee, ik heb er niet aan meegedaan.

I1: U vond dat kinderachtig? Waarom?

G: Ja, ze deden allemaal zo uitgelaten altijd, ik denk, en ik had leuk werk, ik blijf wel aan mijn werk.

I1: En u vond uw salaris ook goed genoeg?

G: Ja, ja, ik heb geen klagen gehad, echt niet, nee.

I1: Ja, want jullie verdienden hier met zijn allen, met zijn drieën natuurlijk, in die tijd?

G: Ja, mijn moeder verdiende. Mijn moeder heeft altijd heel veel boekhouding gedaan. Ze moest ook wel, toen mijn vader overleden was. Soms had ze er acht, en tante Ans. Moeder heeft trouwens de laatste jaren van haar leven bij een notaris gewerkt in Voorschoten. En tante Ans werkte altijd in het juweliersvak. En die heeft toen een hartinfarct gekregen en die is toen ook bij de notaris komen werken, ook administratief. En Ans en ik, wij verdienden ook allebei.

I1: Ja, dus er was nooit gebrek aan geld.

G: Nee.

I1: Dat is fijn.

G: Ja.

I1: En wanneer bent u gepensioneerd?

G: In 1993, toen ik 65 werd.

I1: OK. Toen mocht u niet meer of wilde u niet meer?

G: Ik zou graag gewild hebben, maar dat mocht toen niet. Tegenwoordig moeten ze al tot 67. Ik was er nog niet echt aan toe om al met pensioen te gaan,

I2: Het is nu nog niet 67. Ik ben afgelopen jaar...

G: Het zit er aan te komen.

I2: met pensioen gegaan plus twee maanden. Het gaat heel geleidelijk. Dus ik was 65 en twee maanden. En jij (I1) 66, een heel jaar.

I1: En u zou nog wat over het weven vertellen, daar hadden we het vorige week over.

G: Dat is dus gewoon een leuke hobby. Ans is eerst gaan weven. En toen was het nog op het eh, niet op het Volkshuis, nee, op de Oude Vest. Daar werden cursussen gegeven. Bij de eh, hoe heet het nou?

I2: Bij de Schouwburg?

G: Bij de Schouwburg, daar achter daar zaten die en daar was ook iemand die weeflessen gaf. Maar dat ging erg moeizaam altijd, want ze had daar weinig ruimte met al die weefgetouwen met weefsels er op, want je krijgt nooit iets in één keer klaar. Dat moest in een kast geformuleerd worden en als we dan kwamen, moest alles weer uitgezocht worden. Maar toen op een gegeven moment is daar Suze Jonker ook gekomen en die is een eigen weeftoestand begonnen. Toen hebben we eerst in Voorschoten gezeten op een zolder van een boerderij Oud Poelgeest. Het is een hele oude boerderij, die ook onder monumentenzorg staat in Voorschoten.

I1: En over wat voor tijd praten we nu?

G: Halverwege de '90er jaren.

I1: OK.

G: Tweede helft misschien, ja, tweede helft denk ik. En daar hebben we nog een aantal jaren op een zolder gezeten, maar het was niet zo'n erg grote zolder, daar konden maar 8 getouwen staan. En Suze mocht er ook alleen maar in, de uren dat we echt les hadden. Ze had dan donderdagmiddag les met een groepje en donderdagavond. En wij zaten bij het avondgroepje. Maar op een gegeven moment moesten we daar ook uit en toen is ze, je hebt in Voorschoten ergens bij het Moleneind iets waar allerlei bedrijven zitten en loods en daar hebben we toen, een hele grote ruimte heeft ze daar kunnen huren. En we hadden daar wel 20 weefgetouwen zeker staan. Er moest wel mee geschoven worden af en toe. Want als er iemand niet is, kan je met een ander schuiven zodat je ook plaats, want je hebt plaats nodig bij weven. En dat was heel erg leuk. En ze was ook helemaal eigen baas, op alle tijden kon zij er zelf ook in. Dus als zij er was mochten wij ook wel eens extra komen en zo. Ja, dat was heel leuk.

I1: En daar weefden jullie alleen in die loods of ook thuis want jullie hebben (er staat een weefgetouw in de huiskamer)...

G: Dat staat er al een tijd, dat moet ik eens af maken. Ja, we weefden ook thuis wel eens wat.

I2: Dit kleeft? (Wijst naar kleeft op de grond)

G: Nee.

(Vervolgens worden verschillende eigen weefsels getoond)

G: De sfeer verandert ook heel erg omdat tegenwoordig zit er in Hoofddorp een heel groot laboratorium waar heel veel ziekenhuizen bij aangesloten zijn, ook het Diaconessenhuis, ook het Rijnlandziekenhuis en de mensen die nu nog hier werken, die moeten af en toe al naar Hoofddorp toe om daar ook te gaan werken. Maar dan moet in Hoofddorp, er zijn zoveel ziekenhuizen, er moeten nieuwe labs bijgebouwd worden en daar is geen geld voor. Maar die in het Diaconessenhuis zitten, die krijgen al hun salaris niet meer van het Diaconessenhuis maar allemaal van Medial uit Hoofddorp. Ze zijn niet meer in dienst van het Diaconessenhuis.

I1: Ja, het is allemaal heel erg groot geworden.

G: Ja, het wordt heel commercieel.

I2: Wat ik nog interessant vond, was: U zei, in Rijnsburg zat ik in de 4^e klas en moest ik bijgeschoold worden om hier in Leiden in de 4^e klas te komen?

G: We gingen, denk ik, nog maar een maand of drie naar de 4^e klas, want in Rijnsburg waren we een aprilschool. Dan gingen we 1 april naar de 4^e klas in Leiden. We werden een jaar bijgewerkt na schooltijd door onderwijzers die dat doen wilden.

I2: Had dat met dat half jaar te maken of was het onderwijs in Rijnsburg ook minder dan in Leiden?

G: Het was minder. Het zorgde niet voor vervolgonderwijs. Na de 7^e klas hield het op. Je kon niet naar een MULO, je kon nergens naar toe.

I2: Ja, ja, het was een andere lagere school dan de lagere school hier.

G: Hier waren opleidingsscholen, die noemden zich ook opleidingsschool.

I1: En uw moeder vond het ook belangrijk dat jullie een goede opleiding kregen?

G: Ja.

I1: Want dat was ook niet bij iedereen natuurlijk.

G: Nee, in Rijnsburg waren toen natuurlijk heel veel, bloemen werden er gekweekt en zo, dus zeker de jongens, maar de meisjes ook, iedereen ging op het land helpen. Daar was je dan voor.

I2: Ja, ja, dus iedereen, die naar die school ging, ging meteen werken als ze 12, 13 waren?

G: Ja, dan werden ze aan het werk gezet.

I2: Dat is wel bijzonder.

G: Maar dat is natuurlijk ook al jaren geleden.

I2: Ja, dat is voor de oorlog dus.

G: Ja, en in de malaisetijd, noemen ze dat. Toen was er ook veel armoede, heel veel armoede.

I2: En heb je daar wat bewust van meegemaakt, van die tijd?

G: Thuis niet zo erg. Maar wij woonden toen in een huis van de gemeente, een bovenhuis zaten wij, 2 bovenhuizen aan elkaar gebouwd en daaronder was een garage van de vuilnisauto's. Die kwamen 's nachts onder ons huis te staan. En achterin die garage, daar was een loketje en daar moesten de werklozen zich dagelijks melden en als dat niet gebeurde dan kregen ze, denk ik, geen uitkering. Die kwamen dagelijks zich daar melden,

I2: Ja, om te zorgen dat ze niet zwart werkten.

G: Ja, er was wel controle.

I1: (Sluit af)